

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus I. Quid & quotuplex sit voluntarium?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

ARTICULUS I.

Quid & quotuplex sit voluntarium?

SUMMARIUM.

1. *Acceptio voluntarij.*
2. *Definitio voluntarij.*
3. *Excluduntur motus naturales cognitionis experies.*
4. *Item actus intellectus primò primì.*
5. *Perfectum voluntarium etiam reperitur in actibus necessarijs voluntatis :*
6. *Quamvis in actibus liberis voluntas magis se moveat applicative.*
7. *Imperfecta cognitio causat voluntarium imperfectum.*
8. *Unde aliud est voluntarium perfectum ; aliud imperfectum.*
9. *Aliud necessarium , aliud liberum.*
10. *Divisio voluntarij in formale , habituale , virtuale.*
11. *In physicum , & morale.*
12. *In expressum , & interpretativum.*
13. *In voluntarium in se , & in alio.*
14. *In directum , & indirectum.*

§. I.

Definitio & subiectum voluntarij.

Notandum. Licet tò voluntarium aliquando strictius pro libero, aliquando latius pro objecto volito, aut omni illo quod est gratum & conforme inclinationi sive elicita sive innata accipiatur; hoc tamen loco & proprie accipi pro spontaneo motu voluntatis seu appetitu vel elicto, vel imperato, à quo etiam effectus subiecti denominationem voluntarij sortuntur. In qua acceptione est voluntarij definitio à S. D. hic q. 6. a. 1. tradita, & notata

CONCLUSIO. *Voluntarium est, quod est à principio intrinseco, cum cognitione finis.*

Ratio est: Per id bene definitur voluntarium, per quod adæquatè distinguitur ab involuntario & non voluntario tanquam extremo adæquatè opposito; sed per datam definitionem ita distinguitur, ergo. Min. probatur, involuntarij privati & negativi duæ sunt causæ, violentia & ignorantia: sed utraque excluditur per datam definitionem, violentia, quod sit à principio intrinseco, cum violentum sit à principio extrinseco; ignorantia verò, quia est cum cognitione finis: ergo per datam definitionem voluntarij rectè distinguitur à suo extremo opposito. Hinc

1. Colliges primò, Voluntarium non reperiri in motibus naturalibus gravium, levium, & animæ vegetativæ: licet enim sint à principio intrinseco, non tamen præsupponunt cognitionem.

2. Colliges secundò, à ratione voluntarij excludi illos actus intellectus qui præveniunt voluntatis imperium; tales quippe actus quamvis possint ex alio actu intellectus procedere, uti

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. II.

conclusio ex præmissis, non tamen procedunt à voluntate operante ex cognitione finis.

Colliges Tertio. Perfectum voluntarium reperiri in omni actu voluntatis conjuncto cum perfecta cognitione finis: siquidem omnis ille actus perfectè participat definitionem voluntarij, sive sit actus liber, sive necessarius; unde etiam amor beatorum elicitus cum perfectissima cognitione ultimi finis est perfectè voluntarius; siquidem tò à principio intrinseco non significat liberam sed solum intrinsecam propositionem in actum quæ vel maxime reperitur in amore fructivo beatorum, in quo voluntas omnes suas vires impendit in actum.

Neque dicas: Voluntas liberè operans se ipsam magis movere ad actum, quam voluntas necessariò operans: ergo actus liber est magis & perfectius voluntarius, quam actus necessarius. Nam Respond. dist. antec. se magis movet applicativè, transeat: elicitive, nego. Arqui ut actus sit à principio intrinseco, æquè habetur, si sit à principio elicitive, quam si sit applicativè.

Colliges quartò. In actibus necessarijs appetitus habentibus imperfectam cognitionem finis, reperiri voluntarium tantummodò imperfectum: quia nimirum imperfectè voluntarij definitionem participant: Unde motus necessarii voluntatis, qui vocantur primò primì, quia non destituuntur omni etiam imperfecta cognitione finis, habent voluntarium imperfectum: imò juxta S. D. a. 2. aliqui motus brutorum procedentes saltem ex imperfecta cognitione finis materialiter sumpti dici possunt imperfectè voluntarij.

§. II.

Divisiones voluntarij.

Voluntarij divisiones sunt variæ & multæ. Et primò dividi in voluntarium perfectum, quod est cum perfecta; & imperfectum, quod est cum imperfecta cognitione finis.

Secundò. In necessarium & liberum: Illud, est quod procedit à voluntate ut determinata ad unum; Istud verò, quod procedit à voluntate indifferenti ad utrumlibet.

Tertio in formale seu actuale, habituale, & virtuale. Formale est, quod pender à voluntate ut actu influente: habituale, quod semel actu volitum non est retractatum, quo modo aliqua intentio dicitur habitualiter perseverare, quamdiu non est retractata. Virtuale, quod pender ab actu præterito non retractato, permanente in aliquo suo effectu, vel determinatione. Sic v. g. Missæ celebratio est formaliter voluntaria, quando formalis intentio celebrandi physice durat, tunc est voluntaria

F

ria

ria virtualiter, quando ipsa quidem formalis intentio actu præterijt, per aliquam distractionem interrupta, non tamen fuit retractata, sed relinquit aliquem effectum ex se causatum, ut est progressio, lectio &c. Unde ad voluntarium virtuale requiritur primò non retractatio actus; secundò permanentia intentionis in aliquo effectu subsequuto. Ac Tertio, ut docet Laym. Th. Mor. l. 1. tr. 2. c. 3. ut operans maneat in eâ animi dispositione, in quâ talis operatio sub ejus liberum arbitrium cadere possit. Unde consecratio prolata à Sacerdote, qui post intentionem consecrandi incidit in amentiam vel ebrietatem, non est virtualiter voluntaria.

11. Quartò dividitur voluntarium in *physicum* & *morale*. Illud est, quod physicè; istud, quod moraliter & imputativè procedit à voluntate. Ac rursus subdividitur in morale propriâ & alienâ voluntate. Morale propriâ voluntate est actus præteritus; non retractatus; & in prudentum judicio quoad aliquem effectum perseverans, donec relaxetur, ac dissolvatur; sic vota, promissiones, contractus moraliter manent ratione obligationis, quam pariunt, quousque hæc relaxentur. Sic peccatum præteritum non retractatum moraliter perseverat in peccatore.

Morale voluntarium alienâ voluntate est illud, quod ex alterius quidem suppositi voluntate procedit, hic & nunc tamen reputatur pro actu propriâ voluntatis. Et hoc fieri potest quadrupliciter. Primò; si quis consentiat; ut alius agat suo nomine, uti fit in procuratore; tunc enim actus procuratoris reputatur voluntarius ipsi principali. Secundò, cum quis auctoritate superioris, vel juris pro altero constituitur: sic voluntas tutoris habetur pro voluntate pupilli in ordine ad alliciendum. Tertio, cum voluntas naturaliter subijcitur voluntati alterius, quo modo voluntas patris censetur voluntas filij impuberis. Quartò, cum quis ex pacto, & sub certa conditione aliquid acceptat pro se, & in se contentis: quo modo Adami

peccatum est omnibus posteris moraliter voluntarium; quia Adamus tam pro se, quam pro omnibus suis descendentibus in se contentis acceptavit justitiam originalem, propagandam, si non peccaret; & consequenter non propagandam, sed denegandam posteris, si peccaret.

Quintò dividitur voluntarium in *expressivum* & *tacitum*, seu interpretativum: Illud est, quod actu expresso & formali à voluntate procedit: istud, quod prudentum judicio, vel factioe juris censetur à voluntate procedere. Sic actus subditi censetur interpretativè voluntarius Superiori, quando illum, sciens & potes impedire, non impedit.

Sextò dividitur voluntarium in voluntarium in se, & in alio. In se voluntarium est, quod seipso terminat voluntatem. In alio est, quod licet in seipso non sit formaliter volitum, sequitur tamen ex alio formaliter volito, ut potestati & debuerit prævideri securum ex ipso. Sive deinde contineatur in altero tanquam in causa, uti rixa dicitur esse voluntaria in causa, cum quis ebrius rixatur, sciens se habere consuetudinem rixandi in ebrietate. Sive contineatur tanquam inferius in superiori, aut pars in corpore. Sic infanticidium est voluntarium in alio, cum quis prægnantem occidit, sciens, vel culpabiliter ignorans esse prægnantem.

Septimò dividitur voluntarium in *directum* & *indirectum*. Directum est, quod procedit ex positivo voluntatis influxu, sive procedat immediatè, ut furtum à fure, sive mediatè ut mors ex veneni porrectioe. Indirectum (suo nomine Moralitè sæpè appellant voluntarium in causa) propriè illud est, quod licet à voluntate positivè non exeat, eidem tamen imputatur, quasi exiret; quia ab habente facultatem vel obligationem impediendi non impeditur, quâ ratione destructio exercitus & interitus militum est indirectè voluntarius illis Ministris, qui cum possent & deberent necessarium comeatum providere, suâ tamen negligentia providere intermittunt.

ARTICULUS II.

An detur voluntarium indirectum sine omni actu?

SUMMARIUM.

1. Ad voluntariam omissionem requiritur actus intellectus.
2. Datur in voluntate pura omisso negativa.
3. Non datur libera omisso omnium prorsus actuum collectivè.
4. Triplex modus, quo omisso cum actu conjungitur.
5. Status questionis.
6. Auctoritas D. Th. pro sententia negante.
7. Ratio prima petita ab exercitio vitali.
8. Ratio secunda à transitu in actum secundum.
9. Ratio Tertia à connexionione cum voluntate.
10. Exponuntur objecte auctoritates.
11. Quo sensu pura omisso sit extremum libertatis?
12. Quomodo possit voluntas ab aliquo objecto necessitari?
13. In denegatione concursus omisso tantum pura negativa.
14. Quid si DEUS præciperet, semper aliquis operari.
15. Quæ sit distinctio inter præcepta affirmativa & negativa?
16. An liberum indirectum requirat puram omissionem.
17. Auctoritas D. Tho. pro possibilitate pura omissionis libere.
18. Ratio ex naturâ libertatis contradictionis.
19. Et indifferentia ad suspendendum actum.
20. Voluntarium indirectum plus non requiritur quam non agere, cum potes & debet agere.